

Uredništvo: uprava: Ljubljana, Kopitarjeva 6. Telefon 4001-4004
Mesečna naročnina 18 lit, za inozemstvo 31.50 lit.
Cek. rač.: Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inzerate
Izkušna poučbenka za domače in inozemske oglaš.: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

SCLOVENE

AVGUST - 1943

24
TOREK

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera. Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

Znatno letalsko delovanje

V raznih bojih je bilo sestreljenih 18 sovražnih letal

Vrhovno poveljstvo, vojno poročilo št. 1185:
Sovražno letalstvo je napadalo mesto Salerno ter povzročilo obutno škodo. V hudih bojih z nemškimi lovci je zgubilo 13 strojev.
Ko so štiri letala obstreljevala pristanišče Prevesa (Grčija), je obrambni

ogonj in ogenj pomorskih edinic sestrelil dvoje napadajočih letal.

V noči na 22. avgust je protiletalsko topništvo v Crotone-ju sestrelilo dva bombnika v okolici mesta, enega pa v morje pri rtu Colonna.

General Ambrosio.

Prisrčni odnošaji med Italijo in Švico

Bern, 23. avg. Agencija Stampa Media poroča švicarskim listom Ticinskega kantona o zelo prisrčnih odnošajih med Italijo in Švico. Nato nadaljuje: Švica, zvesta svojemu načelu nevtralnosti in lojalnosti do sosednjih držav je zgolj sprejela na znanje spremembo režima v Italiji, ker se zvesta svojemu načelu nevmešavanja v notranje zadeve drugih držav ter ljubosumna na svojo lastno neodvisnost in

svobodo nikdar ni bavila z notranjimi dogodki v Italiji, razen v kolikor so vplivali na odnose med Italijo in Švico. Sedaj lahko ugotovimo, da so ti odnošaji ostali prisrčni tudi z novim režimom, ki kakor prejšnji skuša olajšati promet med morjem in Švico, ki je za Švico življenjskega pomena, saj ima Švica skozi Genova edino možnost za uvoz iz tujine. (Il Piccolo.)

Notranji in zunanji položaj v Bolgariji

Carigrad, 23. avg. as. Poseben dopisnik turškega lista Tasviri Efkar je poslal poročilo o razgovoru s predsednikom Bolgarske vlade Filovim. Filov je med drugim povedal, da so gola propaganda vse vesti, ki krožijo po svetu glede notranjega položaja v Bolgariji. Bolgarija živi v miru, saj je dosegla svoje narodne vzore. V Bolgariji ni možno nobeno komunistično gibanje, kajti med 10 milijoni prebivalcev je

komaj 200 komunistov. Glede glasov o ločenem miru je predsednik bolgarske vlade dejal, da se Bolgarija s takšnimi mislimi ni nikoli bavila, kajti to bi bilo izdajstvo nad domovino. Kar se pa tiče odnošajev med Turčijo in Bolgarijo, Bolgarija neče nič drugega, kakor živeti v miru s Turčijo, saj vendar nima nič pohlepa po turškem ozemlju, enako kakor Turki ne po bolgarskem.

Načela švedske zunanje politike

Stockholm, 23. avg. as. Zunanji minister Gunther je imel v Karlskroni govor, v katerem je med drugim dejal: Naše stališče je vedno isto, naša politična linija je vedno linija miru in nevtralnosti. Kadar majhna država kot je Švedska dolgo hodi lastno pot izven svetovnih dogodkov, tvega nevarnost, da bo postala osamljena. Ko se povrtna na svet mir in človečanstvo, bomo gotovo imeli zopet takoj velike izmenjave in močnejše se jim bomo težko privadili. Upamo, da bomo lahko zlomili našo osamljenost, ki jo je narekovala le nužnost in ko bo prišel čas, bomo zopet lahko stopili v stik s številnimi pozitivnimi silami na drugih, bodisi

bližnjih bodisi daljnjih straneh. Naša naloga bi se dala na kratko takole označiti: stik s svetom in dejanska udeležba pri delu za svetovno obnovo na osnovi miriljubne politike do vseh taborov. Med vojno mora Švedska hoditi svojo pot, pri gradnji novega sveta, ki bo nastala po vojni, pa hoče tudi Švedska sodelovati ter prevzeti iz tega izhajajoča bremena in obveznosti. Ne maščevanje, ampak odpuščanje mora biti temelj za sožitje narodov, ki so si zdaj sovražni. Ne sovražstvo in tlačanje, ampak strpnost in spoštovanje svobode drugega morajo biti bistvene točke razmerja vsake države do drugih držav.

Križi in težave v Quebecu

Bern, 21. avg. as. Brzojavke iz ameriškega vira v Quebecu poročajo o govorcih, da je bila glavni predmet razgovora med Rooseveltom in Churchillom poslanica iz Moskve, v kateri pravi, da je sovjetska vlada zadovoljna z bližnjim napadom proti južni Evropi, a dodaja, da bi se bilo treba še to jesen lotiti velikega napada čez Rokaški preliv, ker bi imel takšen napad večji vojaški pomen. Izjavljajo, da Rusi Anglosasom v tej poslanici priporočajo, naj prične z nastopi, ki bi prisilili Nemce, da umaknejo vsaj 60 divizij z vzhodnega bojišča, kar bi rešil vojski omogočilo osvojitve rodovitnega ozemlja, ki ga je tako hudo potrebna. To bi olajšalo prahrano Rusije, ki bi mogla poleg tega doseči zmago še pred koncem zime. Mnenja Angležev in Amerikancev so deljena, kar zadeva napad na zahodno Evropo. Zavezniki baje še niso sklenili, ali naj bi prišlo do takega napada proti koncu poletja ali pa bi čakali na pomlad, medtem pa bi se naprej uničevali glavna nemška industrijska središča.

Stockholm, 23. avg. as. iz Quebeca poročajo: Kanadski ministr. preds. Mackensie King je napovedal Rooseveltov govor v dvorani kanadskega parlamenta v Ottavi. Ta govor bo imel Roosevelt jutri. V Quebecu je prisel tudi Cordell Hull. Posveti med Churchillom in Rooseveltom se bodo končali jutri, vojaški voditelji pa bodo delali do konca tega tedna.

Zürich, 23. avgusta, as. Washingtonski dopisnik lista »Neue Zürcher Zeitung« podarja v svojem nedeljskem poročilu, kaj

ko si vsi udeleženci konference v Quebecu žele, da bi se odnošaji med zavezniki in Rusijo izboljšali. Skupen občutek, ki je prevladoval v častnikarskih krogih, je povedal Ernst Lindeyevson z besedami: »Vsi z med zavezniki se rahljajo, pa vendar se vznemirja želja, da bi prišlo do tesnejših odnošajev in sodelovanja, ki bi prineslo stvarno sadove. Oznajajo nezaupljivosti, ki se oglašajo pri sovjetskih državnikih ter tudi v različnih plasteh ameriškega javnega mnenja, pa temelji na dogodkih, ki spadajo v zgodovino in ki ovirajo tesno sodelovanje. V Washingtonu menijo, da se sovjetsko nezaupanje do zahodnih sil opira na misljenje, da Rusija in Washingtonska vlada ne mislita priznati ruskih zahtev. Zahodna meja, ki bi jo Rusija rada imela, poudarjajo v nekaterih ameriških krogih, je meja iz leta 1910 in obsega tudi Zahodno Ukrajino, Severno Bukovino ter Letonsko, Litvo in Estonko. Razen tega bi Rusi radi videli neodvisno Poljsko, toda pod pogojem, da ne bo postala zamelek za zvezo zahodnih evropskih držav, ki bi se razvile v varstveno pregrado proti Rusiji. Jasne so tudi izjave, ki jih je dal predsednik upravnega odbora raznih letalskih družb Riechenbacher, ko se je vrnil z dolgega potovanja po Rusiji in Kitajski. Mož je izrekel prepričanje, da nobena od obeh držav ne sklepa ločenega mira«.

Buenos Aires, 23. avg. as. Danes je prišel v Quebec zunanji minister čunškine Kitajske in je bil sprejet pri kanadskem ministrskem predsedniku.

Sovjeti in Japonska

Rim, 23. avg. V zvezi s konferenco v Quebecu, ki se že bliža h koncu, se »Popolo di Roma« v nekem uvodniku bavi s vprašanjem, kakšne sporazume bosta dosegla Churchill in Roosevelt. O teh sporazumih se zelo malo sliši in razni časniki, ki so prišli v kanadsko prestolnico, so iskali »vzroke«, zakaj je vse tako tajno in skrivnostno. Eden teh vzrokov naj bi bil takozvani »škandali«, ker Stalina ni na konferenci. »Popolo di Roma« nadaljuje: Zgodovina nas uči, da so imele razne vojaške zveze že same v sebi kal bodočih sporov; izkušnja pa kaže, da se takšne zveze ohranjajo vsaj tako dolgo, dokler traja vojna. V sedanjem primeru se lahko zdi tesna zveza med bogataši in boljševiki še tako nenaravna in nelogična, ne sme pa se pozabiti, da številne koristi in življenjske potrebe silijo Anglosas in Ruse k skupnemu koraku. Za Stalina bi bilo zelo nerodno, če bi prisostvoval konferenci v Quebecu, kjer so govorili tudi o sporu z Japonsko, ki jo smatrajo Angloamerikanci za svojo glavnega nasprotnika. Po drugi strani pa so odnošaji med Rusijo in Japonsko normalni in zadnje čase se je trgovska izmenjava med obema državama celo povečala. Stalina zanima predvsem drugo bojišče in razbremenitev nemškega pritiska, in to vprašanje bodo rešili bolj vo-

Angleži priznavajo velike izgube ladij v sicilskih vodah

Lisbona, 21. avgusta, s. Angleški mornariški krogi priznavajo, da je angleško in ameriško trgovsko brodovje pri oskrbovanju bojujočih se čet na Siciliji utrpelo hude izgube. Angleži so navedli številko izgub, ki se domala sklada s številko, omenjeno v vojnih poročilih osi. Angleži se že začeli šteti, da se izgube ladij poznajo v bolj omejenem oskrbovanju čet na Siciliji. V anglosaških krogih priznavajo, da so za ta vojni nastop računali s hudimi izgubami ladijev, a da so stvarne izgube njihove račune presegle kar za 60 odstotkov.

Poveljnik II. madžarske armade, general Janj, je odstopil s svojega mesta. Državni upravitelj je odstop sprejel ter se generalu zahvalil za zvesto službo domovini. II. madžarska armada se je udeleževala obrambnih bojov v zimski bitki na ruskem bojišču.

Novi težki boji na vzhodu

Sovražni sunki pri Miusu in Izjumu odbiti — Sovražna skupina obkoljena pri Harkovu
Harkov izpraznjen — Včeraj je bilo uničenih 409 tankov

Hitlerjev glavni stan, 23. avg. Nemško: vrhovno poveljstvo objavlja:
V trajnih težkih bojih so bili tudi včeraj na odseku ob Miusu vsi sovražni poskusi prodorov odbiti. Pri Izjumu je zopet oživel bojno delovanje. Sunki močnih sovjetskih pehotnih in oklepnih oddelkov so bili od naših čet v protinapadih prestraženi in razbiti. Samo na odseku enega armadnega zbora je bilo uničenih nad 130 oklepnih vozil.

Tudi v prostoru pri Harkovu se

nahajajo oddelki vojske in SS v težkih bojih s sovjetskimi pehotnimi in oklepnimi silami. Harkov, ki je v teku bojev na vzhodu večkrat spremenil gospodarja in predstavlja samo še kup razvalin, je bil v okviru po načrtu izvedenih premikov zopet izpraznjen.

Severozapadno od Harkova se je nadaljevalo čiščenje ozemlja, kjer je nek sovražna bojna skupina obkoljena od nemških grenadirjev. Število ujetnikov in plena narašča.

Povsod, kjer so Sovjeti na drugih odsekih napadli, so bili kljub uporabi svojih čet z visokimi izgubami odbiti.

Včeraj so izgubili boljševiki na vzhodnem bojišču 409 oklepnih vozil in 73 letal.

Nad Salernskim zalivom so nemški lovci sestrelili 13 sovražnih letal. Pri bojih nad zasedenim zapadnim ozemljem in nad Atlantikom je bilo sestreljenih 11 nadaljnjih, večinoma večmotornih letal.

Oddelki britanskih bombnikov so preteklo noč brez načrta napadli za padno nemško ozemlje. V več krajih so razdirale in zažigale bombe zadele predvsem javna poslopja, med njimi cerkve, bolnišnice in sole. Prebivalstvo je imelo majhne izgube. Po dosedanjih podatkih je bilo sestreljenih 3 sovražnih bombnikov.

Hitra nemška bojna letala so v noči na 23. avgust napadla z bombami težkega kalibra ozemlje Londona in posamične cilje ob južnovzhodni obali otoka.

Po dnevnih napadih ameriških bombnikov na nemška mesta dne 17. avgusta je bilo po šele sedaj zaključenih podatkih sestreljenih ne kakor je bilo prvotno javljeno 56 letal, temveč skupno 101 štirimotorno letalo.

Italija brani svojo čast

Carigrad, 23. avg. as. List »Džumhuriyet« posveča članek Italiji in poudarja presenečenje in razočaranje, ki so ga morali požreti sprito italijanske odprnosti, ko so mislili, da bo s padcem fašizma padla tudi Italija sama. Članek ugotavlja, da hočejo Italijani zlasti braniti čast svoje domovine.

Rim — odprto mesto

Rim, 23. avg. as. 20. avgusta so v prvih nočnih urah nasprotnikova letala preletela Rim ter metala letala in rakete, da bi fotografirala. Rimsko prebivalstvo je lahko ugotovilo, da se protiletalska obramba pri tej priliki sploh ni oglašila, da niso nastopili žarometi ne nočni lovci. Moščani so se prepričali, da je vse to del ukrepov, ki se izvajajo po sporočilu dne 14. avgusta, ko je bil Rim razglašen za nevojaško mesto.

Moskva odpoklicala še Litvinova

Lisbona, 23. avg. as. Kakor poroča uradna angleška agencija, sta bila Majski in Litvinov odpoklicana od veleposlanika iz Londona in Washingtona zato, ker bodo njune izkušnje potrebne v Moskvi v trenutku, ko začnejo zaradi ugodnega poteka vojne zoreti številna politična vprašanja o političnih odnosih do evropskih držav ter o ureditvi poveljnih razmer. Na prvem mestu vseh sovjetskih skrbí je hitra ustvaritev kopenskega bojišča proti Nemčiji na zahodu, istočasno pa morajo biti z zahodnimi zavezniki rešena številna sedanja in bodoča vprašanja. Stalin je večkrat pojasnil rusko zunanjo politiko. Glavni cilj te politike je — kar se tiče oblike bodočih vlad — da jih ne preveva sovražstvo, temveč na neozdravljivih predsodkih proti Sov-

jetski Zvezi in v ta namen se pazljivo zasleduje stališče vlad Združenih držav in Anglije do nominalnih vlad v Londonu ali drugih zasedenih držav in treba je odkrito povedati, da so nekateri odnošaji rodili bojazen med zavezniki.

Stockholm, 23. avg. as. Moskovski dopisnik radijske družbe »Columbia Broadcasting« je v nekem radijskem komentarju izjavil, da je bil Litvinov zato odpoklican iz Washingtona kot sovjetski veleposlanik, ker je hotela Moskva s tem protestirati pri Angležih in Amerikancih, ki niso hoteli odpreti drugega bojišča. Dejal je: »V Sovjetski Zvezi smatramo, da je Rusija dve leti sama prenašala glavno težo vojne in da je zdaj prišel trenutek, ko morajo zahodne sile priti od besed k dejanjem.

»Nevidni gost« v Quebecu

Stockholm, 23. avg. »Sunday Times« piše o »nevidnem gostu«, to je sovjetskem zavezniku, ki ga ni na konferenci v Quebecu. List pravi, da bo morala past odločitev o drugem bojišču Za zadovoljitev Sovjetske Rusije pa ne zadostijo samo drugo bojišče, marveč tudi prepustitev kakega strateškega položaja v Sredozemlju. O razvoju vojne po končanih bojih na Siciliji pa se zdi, da se Angležem ne zdi dovolj gospodaren poskus invazije v celo Italijo. Vojaški komentarij pravi, da govore le o zasedbi južne Italije, od

koder bi Anglosasi lahko uspešno bombardirali Donavsko kotlino ter proge za dovoz »petroleja« v Nemčijo. Prav tako bi lahko bombardirali Nemčijo samo.

Roosevelt in Churchill sta še vedno pred nerešenim sovjetškim vprašanjem. Angleški tisk govori o tem zelo zagonetno, pa vendar poučno. Rusija zahteva, grozi, ona je nevidni gost pri posvetih v Quebecu, ona terja od zaveznikov žrtve, ona pomeni veliko cokoljo za vsak nov načrt, ki ga sanjajo zahodnjaki. (Le Ultime Notizie.)

Ugibanja o Quebecu

Bern, 23. avgusta. Washingtonski dopisnik lista »News Chronicle« poroča iz Quebeca: Ne smemo pozabiti, da se velika množica Amerikancev in večina veroameriških politikov ne zanima toliko za vojno proti Italiji in Nemčiji, kakor za vojno proti Japonski. Ameriška javnost Rooseveltu nikdar ne bo odpustila in mu bo to ob prvi priliki pokazala, ako bo skušal potegniti Amerikance v vojno proti Evropi, kar bo le zavleklo vojno proti Japonski. Dopisniku se torej zdi močnejše, da se v Quebecu ni toliko odločalo o odprtju drugega bojišča, temveč o napadu na Japonsko in o nadaljevanju ofenzive proti Italiji. (Il Piccolo.)

Pred velikimi napadi na Berlin?

Stockholm, 23. avg. »Dagens Nyheter« poroča, da ima konferenca v Quebecu med drugim tudi namen, izdelati načrt za splošen letalski napad na Nemčijo. Rusi se bodo morali zavezati, da bodo v ta namen uporabili večino štirimotornikov, katere so dobili od Združenih držav. Govorijo o istočasnem anglo-ameriško-sovjetskem bombardiranju Berlina. (L'Avvenire d'Italia.)

Špansko ogorčenje nad napovedmi o neusmiljeni letalski vojni

Madrid, 23. avgusta, s. Izjave britanskega informacijskega ministra Brackena, da sta se Roosevelt in Churchill razglasila za svete brez usmiljenja in da so bili izgotovljeni načrti za totalno vojno, v kateri bodo bombardirali, požgali in porušili vse države, povzročile so v Španiji vsem javnem mnenju naredile sila porazen vtis. Poudarjajo, da ni bilo treba vzdevati si novih zvenelih oznak, da je svet lahko spoznal nove Atile v Evropi, kajti zadosti zgornjo pripovedujo o tem ruševine cerkva in bolnišnice, človekoljubnih ustanov ter kulturnih in umetniških spomenikov, ki jih danes najdemo v vseh vojskujočih se državah.

Nova trgovska pogodba med Indokino in Japonsko

Tokio, 20. avgusta, s. Minister za veliko vzhodno Azijo je objavil, da sta japonski poslanik Jočisava in generalni guverner francoske Indokine v Saigonu podpisala novo trgovsko pogodbo, ki ureja odnose med obema deželama. Indokina bo izvažala na Japonsko ponajveč riža in koruze,

Podoba solzne doline pred Marijo Pomagaj z Brezjij

Velik govor škofa dr. Gregorija Rožmana ob priliki posvetitve bolnikov — »Bolniki niso nekoristno breme narodu in državi«

Ljubljana, 23. avgusta.

Govor škofa dr. Rožmana

Za bolnike je pomenila večerjanja nedelja dan globoke tolažbe. Sam škof jih je povabil k tako ljubemu simbolu zaupanja Slovencev v nebesko Mater — k milostni podobi Marije Pomagaj z Brezjij, da jih posveti Njenemu varstvu, jih blagoslovi in jim spregovori jasno besedo o veličini trpljenja. Njegovo vabilo, naj pridejo na Rokovo nedeljo v stolnico k posvetitvi, je naletovalo na hvalne srca. Možem in ženskam, ki so priklenjeni na bolniške sode in postelje, je prineslo večerjanje popoldne spot košček sonca v njih trpke in zagrenjene duše.

Najvišji duhovni pastir jim je spregovoril besede moči. Ni jih tolažil samo kot sožitja in pomilovanja vredne, pač pa je označil njih trpljenje kot pozitivno delo v prid krščanskemu svetu. V svojem jasnem in prepričljivem govoru jim je postavil na najčistnejše mesto v človeški družbi. Razblinil jim je trpke občutke manjvrednosti; posredno je povečal tudi pozitivno delo vseh neznanih negovalcev bolnikov — staršev, sorodnikov, zdravnikov, usmiljenih sester, gospodinj, služkinj in drugih, katerih življenje izgoreva v človekoljubni žrtvi bolniške streežbe in lažjanja trpljenja.

Stolnica — simbol solzne doline

Kmalu po pol 4. uri so prispeli pred stolnico prvi vozovi s težimi bolniki. Nekateri so se pripeljali v kočijah ali kolesarjih, drugi pa s posteljami na tovornih vozovih. Od tu so jih odnesli do bolnišnice na rokah, na prenosljivih posteljah ali pa na sobnih bolniških vozilih pod cerkveno kupolo, kjer so jih razvrstili pred podobo Marije z Brezjij. Mnogim zapuščeniim siromakom, ki nimajo nikogar, da bi jim pomagal v cerkev, so poskrbeli streežniki domači župniki.

Ze pred začetkom izredne pobožnosti so bili zasedeni vsi prostori prostranega božjega hrama. Cerkevna ladja je bila zdaj rešenično podobna solzni dolini. Tu je ždel duhovnik, ves hrom in betežen, tam je ležal mlad moški, ki so ga telesne moči za vedno zapustile, na vozičkih smo videli matere, ki jim ni dano, da bi se kdaj skrbale za družinska ognjišča. Vmes so bili slepci, ki so obračali svoje ugašle oči proti slavnostno razsvetljeni podobi z Brezjij. Morda se še spominjajo njene miline iz časov, ko so jo v mladih, srečnih letih obiskovali v njeni romarski cerkvi. Tu so tudi verniki z bergljami, pa bolniki z obvezami in z notranjimi boleznimi, ki so napolnili cerkevne klopi. Skoraj vsi držijo v rokah rozne vence in podobice s posvetilno molitvijo.

Srečnim ljudem, ki ne poznajo bolnišnice, se nudi četrstajna slika. Koliko trpljenja in gorja so skrivajo ljubljanski mladi zidovi! Če bi prešel vse, ki so prišli, bi jih bilo morda tisoč, morda veliko več. In niso prišli vsi; na marsikoga niso zvedeli dobri ljudje, da bi mu pomagali v cerkev, marsikdo pa je morda še tako zagrenjen, da ne mara več med ljudi. Ze dolgo ni imela stolnica tako odličnih gostov-bolnikov in njihovih negovalcev, ki so Bogu najljubši.

Ko se je pojavil škof med ljudstvom, se je oglasila otožno pobožna romarska pesem: Marija, k tebi, uboge reve... Čutili je bilo, da ti ljudje že dolgo niso pili, da jim je glas zastajal v grlu. Nadpustir, ki je bil v spremstvu starih kanonikov in ostale duhovščine, se je poklonil najprej pred oltarjem sv. Rešnjega Telesa, potem pa se je podal k lepo okrašenemu in razsvetljenemu oltarju z brezjansko podobo ter nagovoril bolniške tako:

»Predragi, v Kristusu bratje in sestre, ki ste v boleznih svoji prišli sem k Mariji Pomagaj, ki jo zaupno kličemo Zdravje bolnikov! — Vi zasopate tukaj vse one številne bolnike in trpeče, ki jih niso mogli pripeljati sem pred milostno podobo brezjanske Marije — tudi v njihovem imenu boste molili posvetilno molitve, tudi zanje prešli blagoslov, da ga jim nesete na ležišča trpljenja in bolečin.

Tu pri Materi božji želite dobiti pomoči v trpljenju, tolažbe v vaši zapuščeni, veseleja v vaši potrtosti; vse troje bi vam rad od Nje, ki je Pomoč Kristijanov, Tolažnica žalostnih in Začetek našega veselja, posredoval z besedami, ki jih hočem vam za spomin povedati. Niso moje besede — povedal vam bom misli in besede, katere je za vas bolnike in trpeče zapisal sv. oče papež Pij XII. v svoji najnovejši okrožnici na vernike vsega sveta, v kateri razlaga veroko resnico, da je Katoliška cerkev mistično (skrivnostno) telo Kristusovo.

Vsi, ki smo kračali in se držimo katoliške vere, smo udje skrivnostnega Telesa Kristusovega, t. j. Njegove Cerkve. Jezus Kristus, ki je glava tega skrivnostnega Telesa, ljubi vse ude; a s posebno naklonjenostjo ljubi: bolne in trpeče, ki potrebujejo naravnega in nadnaravnega zdravlja; otroke, katerih nedolžnost je danes tako zelo v nevarnosti, in končno siromake, katerim je Jezus Kristus osebno rad pomagal. Tiste torej Jezus bolj ljubi, jim je bolj naklonjen, ki so njegove pomoči, usmiljenja, ljubezni bolj potrebni. Med temi ste tudi vi in Marija v vsem posnema Jezusa — tudi ona bolj ljubi, je bolj naklonjena tistim, katerim Jezus več ljubezni in skrbi posveča.

Sv. oče povečuje bolnike

Sv. Oče navaja besede sv. Pavla: »Telesni udje, ki se zde, da so slabotnejši, so veliko bolj potrebni; in o katerih mislimo, da so na telesu manj častni, nje obdajamo z obilnejšo častjo. (1 Kor 12, 22-23) in hoče se to apostolovo besedo nas opozoriti, da so slabotni udje, t. j. telesno slabotni, bolni, trpeči člani Cerkve bolj potrebni in obilnejše časti vredni. In po svoji dolžnosti kot neizmisljivi učitelj resnice, in po svoji vesti, ves želosten najostreje obsodja nečloveško postopanje, ko so ponekod neozdravljivi bolniki, pohabljeni, slasti pa umobolnim vzeli življenje, češ da so narodu in državi sivo v breme, delajo samo nepotrebne stroške, ko niso s delom koristni ne morejo. S tem si narod prihrani denarja, ki ga more za kaj bolj koristnega porabiti — danes za bombe in orožje, da z njimi še več pohablencev in živčno ne-

ozdravljivo bolnih naredijo. Sv. Oče posebno poudarja, da je tako poštetje greh soper naravni in božji zakon in nasprotuje človeškemu čutu samemu. Kakšna spašenaost človeška se kaže prav v tem, da nekateri nasilno usmrtili takih revežev proglasio za posebno pomembno iznajdbo človeškega napredka. Sv. Oče pa pravi: Eri teh, ki ki so Odrešeniku tem dražji, čim bolj so usmiljena vredni, vspeje k Bogu in semlje. To je povratek nazaj v najslabostnejše poganstvo — zdaj, ko se že 20 stoletij Jezusov nauk čenunauje.

Po božjem nauku in božji sodbi bolniki — tudi neozdravljivi, ki niso in nikdar ne bodo sposobni za kakršno koli delo, niso nekoristno breme narodu in državi.

Po božjih načrtih — nekončno modrih — opravljajo zelo važno, nenadomestljivo Kristusovo delo v Cerkvi; njihovo trpljenje nosi v sebi veličansko vrednost. Če ga združujemo z Jezusovim odrešenim trpljenjem, ima velik pomen, če ga Bogu darujemo za vse tiste namene, ki jih ima Kristus sam, in ki jih ima Cerkve in občestvo naroda.

Vi, bolni in trpeči bratje in sestre, vi obilnejše časti vredni udje Cerkve, Kristusovega skrivnostnega Telesa, nikakor niste nepolni člani našega občestva, niste brez koristi, niste v nadlego, pač pa pozitivno vršite vašo opravilo v organizmu Kristusovega Telesa, Cerkve, sa razširjanje in utrditve Kraljestva božjega. Vaše trpljenje je potrebno za rast in krepitev Cerkve božje med našim narodom in po vsem svetu.

Papež s svo čestovsko ljubeznijo in skrbnostjo opominja vse bolne in kakor koli trpeče, naj se iz svojih bolečin ozrejo v nebesa in naj svoje trpljenje darujejo Bogu, ki jim bo nekoč prebogato povrnil. Spominjajo naj se, da njihove bolečine niso prazne, ampak bodo njim samim in Cerkvi v veliko korist, če jih potrpežljivo in s pravim namenom prenašajo.

Dragi v Kristusu bolniki, darujte združeni s križanim Jezusom svoje bolečine dan za dnem v tiste namene, ki so za nas in naš narod zdaj najvažnejši in to je najprej in pred vsem za spreobrnjenje grešnikov, slasti tistih brezbožnih in polnih sovražstva, ki pripravljajo krvave pokolje svojih lastnih bratov; darujte za nje svoje trpljenje, da se spreobrnejo, ne zaradi tega, ker se mi bojimo smrti — ne, prej ali slej pride smrt, ne bojimo se je, računamo s tem in skušamo biti vsak dan pripravljeni — pač pa zato, da bi ti nesrečni zaslepljeni svojih vesti še bolj ne obremenili, svojih neumrljivih duš še bolj ne omadeževali s nedolžno krvjo, ampak da bi pravočasno našli zopet svojega Boga in našli svoje duše za večnost.

Po Marijinih rokah naj vsak sam v ta namen daruje Bogu svoje trpljenje. Zdaj se bomo njenemu Brezmadežnemu Srcu posvetili, v njeno varstvo izročili, njo prosili za rešitev iz vseh nadih, tudi v imenu tistih bolnikov, ki so v duhu z nami, da bo vse naše življenje, delo in trpljenje nam vsem v zveličanje, Bogu v večjo čast in Cerkvi Kristusovi med našim narodom v vedno lepšo rast. Amen.

Goreča pesem trpečih

Govor škofa — našega najvišjega duhovnega zdravnika, je napravil na mno-

žico bolnikov najgloblji vtis. Sledila je posvetilna molitev, ko so se tisočere od spet obračale k milostni podobi Marije Pomagaj in ko so Jo duše trpečih prosile, naj ostane njih priprošnjica pri Bogu. Spet se je množica bolnikov razgibala v pobožnem ljudskem petju. Zdaj je bilo tem bolj goreče in zaupanja polno. V solzno dolino so prisljali topli žarki vere in tolažbe.

Po posvetitvi in po litanijah jim je poddelil škof blagoslov za bolnike. Po marsikaterem licu so se usule solze hvalne ganjenosti. Kljub nezgodni vročini, ki je vladala večraj popoldne v Ljubljani, so vztrajali vsi do konca pobožnosti, ki je trajala skoraj eno uro. Potolaženi z vero, da njih trpljenje ni brez smisla, in s poglavitnim zaupanjem v božjo pomoč, so se vračali bolniki v svoja skrita bivališča. Samo za kratek čas vročega poletnega popoldneva se je razgrnil ljubljanski pogled v našo solzno dolino. Marsikdo je ob tej priložnosti bolj globoko čutil z onimi, ki jim je dano trpljenje — zase in za nas vse. Dal Bog, da bi tudi v bodoče večkrat mislili nanje. Da bi jih obiskovali, jih tolažili in jim pomagali po svojih močeh!

URADNI RAZGLASI

Minimalne mezde za delojemnike, zaposlene pri javnih delih

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odloča:

Clen 1. Clen 1. naredba z dne 24. novembra 1941, št. 133, o minimalnih mezdah za delojemnike, zaposlene pri javnih delih, se z veljavnostjo od 1. avgusta 1943 spreminja takole: »Za delojemnike, zaposlene pri javnih delih, katere izvršujejo bodisi zasebni stavljeni podjetniki ali državne in samoupravne ustanove v lastni režiji, veljajo te minimalne mezde: 1. za navadne delavce od 18. leta 4 L na uro; 2. za navadne delavce nad 18. letom 4,50 L na uro; 3. za kvalificirane delavce z manj ko enoletno zaposlitvijo v stroki 5,50 L na uro; 4. za kvalificirane delavce z več ko enoletno zaposlitvijo v stroki 6,30 L na uro; 5. za predelavce navadnih delavcev 5 L na uro; 6. za predelavce kvalificiranih delavcev 7 L na uro.

Clen 2. Razveljavlja se prvi odstavek člena 2. naredba z dne 24. novembra 1941, št. 133.

Razširitev predpisov o ukoriščenju žitnega pridelka na krompir, suhi fižol in laneno seme

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odloča:

Clen 1. Predpisi naredba z dne 4. julija 1943, št. 74, o žetvi in namembni žita se razširjajo tudi na krompir, suhi fižol in laneno seme.

Clen 2. Ta naredba stopi v veljavo od dne objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Navodila za izvajanje naredb z dne 31. avgusta 1942, št. 171 o odločitvi začasne vojne doklade pripravnikom

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odloča:

Clen 1. Pripravniki državne in banovinske uprave iz prejšnje vladavine obdržijo prejemke, ki so jih imeli na dan 11. aprila 1941, zvišujoče se za 30 % od 1. julija 1941 in za 43 % od 1. decembra 1941. — Novi prejemki na plači in osebnih draginskih dokladah ne smejo v čistem znesku presegati zneska L. 897.— v prvi kategoriji, L. 764.— v drugi kategoriji in L. 471.— v tretji kategoriji. — Morebitno razliko med zneskom dosedanjih prejemkov in prejemkov po tem predpisu obdrži pripravnik od osebam in je ta razlika vsotna ob morebitnih poznejših povikih.

Clen 2. Za pripravnike veljajo, kolikor so združljiva s predpisi prednega člena 1., izvršila navodila po odločbi z dne 13. septembra 1942, št. 98.

Imenovanje komisarja Pokrajinskemu Dopolavoru

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odloča:

Prof. Mario Manzini pok. Armand, školski nadzornik, se imenuje za komisarja Pokrajinskega Dopolavora z nalogo, da skrbí za redno upravljanje ustanove s posebnim ozirom na pomoč vojaštvu.

Vremenska napoved, 24. avgusta (torek): že v ponedeljek zvečer ali ponoči bo začel trajati dež, verjetno se tudi nevilite. V torek v toku dneva izboljšanje.

25. avgusta (sreda): jutraj megla ali oblačno, nato pretežno jasno, podnevi zopet vroče.

KULTURNI OBZORNIK

Bolgarska povest v slovenščini

Poleg Jovkovljevega romana »Domačija na meji« je lepo prevel Žilvan Žun iz bolgarske tudi zgodovinsko novelo Stojana Zagorčino »Ljubezen kraljice Sofije«, ki je izšla v Slovenski knjižnici. S tem je v slovensko prevodno literaturo uveden zopet nov slovenski pisatelj ter novo ime iz bolgarske literature, ki jo poznamo samo po njenih najvišjih pripovednih klasičih kakor sta Vazov iz preteklosti in Jovkov iz povojne dobe (tu pripominjam da je Jovkovljev roman »Žetev prevel Bolhar, ne Žun, kakor sem napisal svoj čas). Prevajalec je zato o Zagorčino nov napisal par uvodnih besed ter ga predstavil kot enega najboljših sodobnih zgodovinskih pisateljev. »Ljubezen kraljice Sofije« je njegov prvenec ter je nastala leta 1926, ko je bila tudi nagrada z literarno nagrado prosvetnega ministrstva ter je bila prevedena že v francoščino; pozneje kot slovenski prevod, pa je izšla te dni v hrvaškem v prevodu dr. Ivana Esiha ter z njegovim uvodom v delo in lik tega pisatelja.

Zagorčinov, kakor ga poznamo iz te novele, ni realistični pisatelj zgodovinskih povesti v smislu Sienkiewicza ali našega »Pod svobodnim soncem«, ki obravnava precej isti čas iz VI. st. bizantinske zgodovine, ko se že javljajo prvi vdori slovanskih plemen na Balkan, temveč je njegova moč v psihološkem obravnavanju problema ki zgodovinsko sнов obravnava samo z gledišča razvoja duševnosti ene osebe. Tu je v središču nihanje ljubezni kraljice Sofije med Jezusom, ki se mu zaoblubi, in med Hilvudom, mladim bolgarskim knezom v bizantinski službi. Zgodba te ljubezni ter muke kraljice in njeno nihanje iz skrajno-

Sprejem pri Visokem komisarju

Nj. Eksc. Visoki komisar gen. Ricardo Moizo je sprejel po vrsti visoke italijanske funkcionarje v svojem delovnem kabinetu ter tudi slovenske.

Ko je na te zadnje naslovil prisrčen pozdrav, je rekel, da Italija pričakuje, da bodo storili svojo sveto dolžnost v korist te pokrajine, in naloga Visokega komisarja je pravilno upravljati slovensko ljudstvo.

Potem ko je izjavil Eksc. Moizo, da se bo zanimal za delo vsakega posameznega pristojnega funkcionarja in jim pomagal v njihovem delu, je naslovil prisrčne pozdrave na vse slovensko ljudstvo.

Slovenski funkcionar se je zahvalil Visokemu komisarju in mu izrazil spoštovanje celega naroda.

Rdeči križ poroča: od danes dalje se zopet sprejemajo paketi za vojne ujetnike v Italiji in Nemčiji; za civilne internirance, konfinirane in posebej v zaporih je paketni promet do nadaljnjega še ukinit.

Novosti Vseučiliške knjižnice

America, as Americans see it. New York 1932. (II 63089)

Ascarelli T.: Vittorio Alfieri (1749-1803). Torino 1937. (II 63090)

Bollettino delle pubblicazioni italiane ricevute per diritto di stampa. Firenze 1936. (II 63091)

Castelli G.: Dai manicomi agli ospedali psichiatrici. Milano 1941. (II 63092)

Claeser E.: Tiberio successore di Augusto. Milano 1934. (II 63093)

Dal Piaz G.: La struttura geologica delle Alpi. Roma 1935. (II 63094)

De Marchi L.: Fondamenti di geografia economica. Padova 1938. (II 63095)

De Nora A.: Il calcolo grafico e le sue applicazioni ai problemi d'ingegneria. Milano 1938. (II 63096)

Dietrich A.: Allgemeine Pathologie und pathologische Anatomie. Leipzig 1941. (II 63097)

Fava D.: La Biblioteca nazionale centrale di Firenze e le sue insigni raccolte. Milano 1939. (II 63098)

Fenoglio M.: Ricerche sul carbonato naturale neutro e basici di magnesio idrati. Roma 1936. (II 63099)

Galassini A.: Elementi di tecnologia meccanica. Milano 1942. (II 63100)

Ghidini L.: La cecità nell'arte con riferimenti alla storia della cecità. Milano 1939. (II 63101)

Gibellini Kraševnikova-M.: Storia dell'arte russa. Roma 1933-37. (II 63102)

Gierke E.: Taschenbuch der pathologischen Anatomie. Leipzig 1941. (II 63103)

Giovannoni G.: Saggi sulla architettura del rinascimento. Milano 1935. (II 63104)

Golgi C.: Opera omnia. Milano 1903-29. (II 63105)

Giovitti A.: I Presocratici. Napoli 1934. (II 63106)

Jahrbuch der preussischen Akademie der Wissenschaften. Berlin 1940. (II 63107)

Janak P.: Sto let obytého domu nájemníku v Praze. V Praze 1938. (II 63108)

Klanár A.: J. Louis J. Fire, 1883-1939. Cleveland Oh. 1939. (II 63109)

Lange K.: Munkunst des Mittelalters. Leipzig 1942. (II 63110)

Lorenzi A.: Lezioni introduttive al corso di geografia. Bologna 1940. (II 63111)

Ludin A.: Wasserkraftanlagen. Berlin 1934. (II 63112)

Mahilleau L.: Victor Hugo. Paris 1917. (II 63113)

Makleev A.: Mere bezbednosti u novom, nemačkom zakonodavstvu i u jugoslovenskom krivičnom zakoniku. Beograd 1936. (II 63114)

Manzini V.: Istituzioni di diritto penale italiano. Padova 1941. (II 63115)

Monterini U.: Le variazioni periodiche dei ghiacciai italiani 1935. Torino 1936. (II 63116)

Iz gospodarstva

Iz združnega registra. Pri Samopomoči učiteljski otrok v Ljubljani je bila izbrisana članica uprave Ribičev Roza, vpisana pa Likar Jela. — Pri Stavbinj zadrugi »Prosvetni dom« v Novem mestu sta bila izbrisana člana uprave Absee Matija in Bajželj Zinka, vpisana pa Mithevo Ivan in Peiko Jozica.

Cene in življenjski stroški v Italiji. Agit. poroča: Na osnovi najnovejših uradnih podatkov ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo ter ministrstva za narodno gospodarstvo je indeks cen na debelo, ki je znašal leta 1939 99,5, dosegel leta 1942 116,6, leta 1941 129,4 in lani 145,4 točke. Splošni indeks življenjskih stroškov je znašal leta 1939 104,7, leta 1940 121,0, leta 1941 140,6 in lani 161,8. Sam indeks cen hrane je znašal leta 1939 97,9, leta 1940 115,1, leta 1941 139 in lani 173,7.

Švicarski uradni list poroča, da je zveza na vlada podaljšala veljavnost, dosedanjemu švicarsko-turškemu gospodarskemu sporazumu do 31. avgusta t. l.

Zadnja carica

Prvih pet mesecev ujetništva je bila usoda carske dvojice negotova. Skrajna levica in Sovjeti so zahtevali glavo carja in cele njegove družine. Člani začasne vlade so oklevali, ker so na eni strani pritiskali naule skrajni elementi, na drugi strani pa so se bali, da bi se zamerili zaveznikom. Sami sebi so pretili zanimanje, ki naj bi ga zavezniške sile imele za propadlo vladarsko rodbino in ogroženje, ki bi ga izval umor... V času, ko je imel v začetni vladi Kerenski skoraj popolno oblast, je skušal polzvedeti, če bi carska družina mogla priti na Anglijo. Toda Anglija je odklonila. Vlada Lloydja Georgeja je odklonila, da bi dala zavetišče bratranecu in sestrični svojega kralja, zvestemu in lojalnemu zavezniku, ki je odločno odklanjal vsak predlog ločenega mira...

Začasna vlada prav za prav ni vedela, kaj naj počne s svojimi ujetniki. V začetku se je govorilo, da bi jih postavili pred sodišče, kakor se je zgodilo z Ludvikom XVI. Toda to misel so kmalu opustili, ker je bilo jasno, da bi bila javna razprava le v korist carski dvojici, ker bi prišlo na dan, kako lažnivo so bile vse govorice, ki so krožile o njih. Posebno monarhisti, ki so bili še vedno vdani carju, so skušali doseči, da bi prišlo do javne razprave, ki naj bi pokazala vladarja v popolnoma drugačni luči, kakor pa so ju predstavljali ljudstvu njuni sovražniki. Prav zato so novi voditelji Rusije zavrgli misel javne sodne razprave. Treba je bilo najti drugačno rešitev. Kerenski se je odločil, da pošlje carsko družino v Sibirijo. S tem je hotel dati nekako zadostitev skrajnim levitarjem, da je namreč car moral tja, kamor so prej pošiljali politične obsojence. S tem je tudi preprečil načrt nekaterih članov Sovjeta, ki so hoteli iztrgati carsko družino iz rok vlade in jo pobiti. Zadrževala se je državljanska vojska in car je mogel služiti kot talec. Treba ga je bilo torej spraviti na varno, daleč od vseh mest, kjer bodo bolji najhujši. Prav zato je Kerenski izbral Tobolsk, nekdanje glavno mesto zapadne Sibirije, ki pa ni imelo nobene večje važnosti, ker je bilo preveč oddaljeno od sibirskih železnih prog.

V Carskoj selu, kjer je ujetništvo carske družine trajalo celih pet mesecev (od začetka marca do konca julija) so življenjski pogoji bili vsaj znosni, čeprav jim novi gospodarji niso priznali ali ponažali in sramotile. Najbolj je jetnike bolelo, ko so silili množico, ki je razgrajala okrog vrta. K sreči pa rjovenje ni dospelo vedno do ušes vzvišenih jetnikov, pač pa je trgalo srce njihovim prijateljem. Kajti vladarja sta imela še vedno mnogo zvestih prijateljev, pred vsem med poznanim ljudstvom, ki je v carju videlo še vedno »božjega maziljenca«. Poleg razdražene množice demagogov, ki je sramotila odstavljeneza cara, je bila druga številna množica, ki ni mogla javno pokazati svojih čustev in se je zato zatekala v cerkve. V Petrogradu je nastala nekaka zveza, ki je skrbela za to, da je kot poseben dar za blagor carske družine gorila neprestano sveče pred podobo takozvane Vladimirjeve Matere božje, zavretnice Rusije, vse dotlej, dokler ni duhovščina katedrala, pridobljena za revolucijo, dala odstraniti ikono. Omejenjamo ta primer med mnogimi drugimi, da osvetlimo jasno vidno slutnjo nesrečne carice. Čeprav je toliko trpela zaradi divjega sovražstva, naperjenega zoper njo vsa leta, in je bila tudi zdaj glavna žrtev besnega sramotjenja, je kljub vsemu le slutila za tem viharjem psok, utripanje zvestih src. Kljub vsemu ni zgubila zaupanja v ljubezen ljudstva in tudi ko je to ljudstvo besnelo proti njej, je vztrajala v svoji veri, da je to le trenutna zabloda.

V Tobolsku ni bilo več divjanja množice. V splošnem je ljudstvo bilo jetnikom naklonjeno. Toda ljudje so se sčasoma privadili na njihov propad in polagoma so tonili v pozabljenje. Ujetništvo carske družine je postajalo vedno težje, njeno stanje je bilo vedno bolj odvisno od krajevskih oblasti, posebno ko je bila izvršena v oktobru decentralizacija oblasti in uprave. Ouredna vlada, ali bolje Lenin, se ni več zmenil zanj. V Moskvi nihče ni mislil niti na to, da bi poskrbel za vzdrževanje carske družine. Zaradi tega je nemalo kar morala trpeti pomanjkanje.

To je trajalo do začetka pomladi leta 1918, ko je car nemaloma dobil sporočilo, da bo prepeljan v Moskvo. Kaj naj bi to pomenilo? Bržkone so hoteli, da bi potrdil Brest-Litovsko pogodbo, ki jo je Rusija sklenila z Nemčijo. Jetniki v Tobolsku niso vedeli skoraj ničesar, kar se je godilo po svetu in tudi niso mogli slutiti, kaj bodo novi gospodarji zahtevali od carja. Slutili so le, da so hoteli carju nekaj izliliti ali pa se ga poslužiti za kake politične namene. Carica se je odločila, da bo spremljala sproga, da bo v njegovi bližini v primeru nevarnosti ali pa če bi zahtevali od njega kaj nečastnega.

Gospod Gillard je opisal ta srce trgajoči prizor, ko se je carica odločila da odpotuje s soprogom, kljub skrbi za ljubljeneza otroke, ki je zopet ležal hudo bolan. Carjevič je bil tako bolan, da ni bilo mogoče niti misliti na to, da bi ga mogla vzeti s seboj. Čeprav je skoraj umrla od bolečin, se je vendar odločila. Tu imamo nov dokaz o tem, kar smo že večkrat trdili: čeprav je carica z vsem srcem ljubila svojega sinka, je bila vendarle ljubezen do soproga močnejša in prav tako čut vladarske dolžnosti. Ni se bala samo za soprogovo življenje, ampak tudi za njegovo dostojanstvo, v primeru, da bi si pustil iztrgati kako izjavo ali kak podpis, ki bi ga mogli tolmačiti kot slabost. Ta bojazn ji je dala moč, da se je odtrgala od ljubljeneza otroke...

Carska dvojica je torej odpotovala iz Tobolska v spremstvu tretje hčerke, velike knezjine Marije, ki je tedaj imela osemnajst let. Obe starejši hčerki, Olga in Tatjana ter najmlajša Anastazija so ostale pri bratu in naj bi prišle z njim k staršem, kakor hitro bi Aleksandru bilo toliko bolje, da bi mogel na pot. Tudi carično zdravje je bilo zelo slabo in revica je strahotno trpela, ko se je peljala na tresočem so vozičku do najbližje postaje. Na tem potovanju sta se vladarja ustavila nekaj časa v Rasputinov rojstni vasi. Carica je stala nekaj trenutkov pred hišo tistega, ki je toliko pomenil v njenem življenju. V to hišo je nekoč poslala Ano Virubovo, da bi obiskala »božjega človeka«. Koliko spominov ji je v tem trenutku napolnilo dušo? »Božji človek« je bil mrtov, Ana daleč proč... K sreči carica bržkone ni nikdar izvedela, kako se je vedla njena mala prijateljica, ko je bila zaslišana v Petrogradu kmalu po revoluciji. Ko so jo vprašali o življenju na dvoru, je izjavila, da je bila žrtev neprestanega lakorščevanja in obenem z vso odločnostjo trdila, da ni imela nikakega razmerja z Rasputinom. »Saj je bil čisto navaden kmet!«

Carska dvojica in velika knezinja so končno dospeli do neke železniške postaje in sedli v voz drugega razreda. Vlak jih je odpeljal v Jekaterinoslav. Zakaj neki tja in ne v Moskvo? Tukaj se začela skrivnost, ki jo bodo bodoči zgodovinarji morali pojasniti. Nekateri so domnevali, da je bilo že od vsega početka doloceno, da jih odpeljejo v Jekaterinoslav in da nihče ni imel namena, da bi privedel carja v Moskvo. Drugi so trdili, da je med potjo prišlo drugačno povelje, v potrditev te domneve lahko navedemo še neobčujeno pričevanje nekega vojaka, ki je bil pridružen straži, ki je spremljala carske jetnike.

Ugotovitve ob višku letošnje kopalne sezone

Marsikdo, ki se prejšnja leta ni amenil za kopanje in je svoj prosti čas raje prebil na gorskih ležalcih, se je letos uvrstil med kopalce. Mnogi novinci so se pridružili množici, ki se dan za danom utrjuje s sončenjem, plavanjem in igranjem ob obrežjih voda. Višek domače kopalne sezone je bil dosežen včeraj. Že ob zgodnjih dopoldanskih urah ste srečali družine, ki so zavile proti Ljubljani. Javna kopališča so bila kaj kmalu povsem zasedena. Kakor da bi čutili, da se bo vreme spremenilo, so se podali ljudje v naravo, kjer so se hoteli izogniti žgoči vročini mestnega sidrova in se hladiti v oaze hladnih vodah.

Primeren prostorom so bile kajpada tešave. Okusili so jih zlasti neizkušeni, ki so se hoteli izogniti gneči na spic in so romali naprej proti Malemu grabnu. Tam pa ni primernega prehoda. Spodaj jim zapira pot na travnike ob Ljubljani prostor Ljubljanskega športnega kluba, družje pa je težji dostop. Prav včerajšnja nedelja je pokazala, kako utemeljen je bil predlog, ki smo ga brali pretekli teden v »Slovenem domu«, naj bi mestna občina uredila še nove kopalne prostore na blivšem Primorju, nasproti kopališča na Ljubljani. Prav tja so se namenile množice, ki so želele preživeti nedeljo v prijetnem okolju pod vedrim nebom.

Družina za družino je hodila ob bregovih Malega grabna in iskala primernega prehoda. Ni kazalo drugega, kot da so se ljudje preoblekli in prebrdili potok. Vse kakor bi bilo potrebno, da bi se na tem mestu zgradila primerna brv, kar bi kopalcem hvaleno pozdravili. Če bi se občina odločila za predlog, da bi uredila svet za kopanje tudi na levem bregu Ljubljane, bi

to pomenilo tudi v našem plavalnem športu važen korak naprej. Topla voda Malega grabna bi bila pripravna za začetnike in za otroke, za izkušene plavalce pa bi zadostovalo, da bi na vsakih 30 m uredili pristop k Ljubljani. Ne trdimo, da so zdaj časi primerni za reševanje tega vprašanja. — Najprej bo treba dokončati ureditev novega mestnega kopališča v Kolesarji, — svetujemo pa, da bi imeli merodajni mošje tudi naš predlog v evidenci.

Plavalna sezona sicer mineva brez plavalnih prireditvev, zanimanje za sdravlo udeleževanje v vodnem športu pa ni popustilo in se je najbrž celo razmahalo bolj na široko kot kdaj koli. Omenjamo, da smo še včeraj videli ob vodi marsikoga, ki se že dolgo ni kopal. Opazili pa smo tudi pojedne začetnike, mlade in stare, ki so se učili tako željenih plavalnih gibov, ki držijo človeka na površini vode in ga napravijo varnega pri kopanju.

Mimogrede smo se pogovarjali tudi z ljudmi, ki so lastniki tako obljubljenih travnikov ob Ljubljani. Pritoževali so se na brezobzirnost nekaterih kopalcev, ki prodirajo proti sredini posesti in se ne zmanjajo za škodo, ki jo delajo. Lastniki jih seveda ne morejo odganjati — kdo bi se bori s toliko mnoštvom, pač pa apelirajo na odgovornost in obzirnost. Zlasti jih boli, ko se nekateri mlajši ljudje ne zadovoljijo s tem, da potopijo travnike in da se s hojo samo in s poleževanjem motijo tujo posest, pač pa radi zavijejo tudi na njive, kjer kopljajo krompir ali lonjijo koruzo, da jo potem pečejo. V interesu sporazuma med posestniki in kopalcem bi bilo, da bi leti bolj strogo nastopili proti mladini, ki nima srca za obdelovalce polja.

Koledar

Torek, 24. velikega arpana: Jernej, apostol; Ptolomej, škof; Avraha, devica in mučenica; Taelon, mučenec.

Sreda, 25. velikega arpana: Ludovik, kralj; Lucila, devica in mučenica; Gerunčij, škof; Menas, škof.

Zgodovinski paberki

24. velikega arpana:

1. 419. so zahodni Goti zavzeli Rim in plenili po njem tri dni. Čeprav je Alarih prepovedal prelivanje krvi, je bil vendar mogoč trjeval. Del mesta je pogorel. Nato je peljal Alarih s plenom obloženo vojsko proti jugu, da bi osvojil Sicilijo in Afriko (Tunis), toda poskus se je ponesrečil, Alarih pa je umrl. Zvesti vojski so ga pokopali baje na dnu struge reke Busenta.

1. 1572. je dal francoski kralj Karel IX. na nasvet svoje spletarske matere Katarine Medicejske ukaz, naj se pomore vsi hugenoti (protestanti) na francoskem. Ker se je to grozno klanje vršilo ponoči od 23. na 24. avgust in ob priliki žentovanja kraljeve sestre, so imenovali šentjernejska noč ali parisko krvavo žentovanje.

1. 1597. je umrl Janez Tavčar, škof Ljubljanske. Studiral je na Dunaju, kjer si je pridobil častni naslov »magister artium liberalium«. Služboval je na raznih krajih, nazadnje kot župnik v Gorizli, od tod ga je papež Klemen VIII. na željo nadvojvode Karla poslal na škofijsko stolico v Ljubljano. Nasproti luteranskim Ljubljancem so mu zagrenila bivanje v mestu, zato je preživel večji del časa v Gornjem gradu. Tavčar je takoj v začetku razvil živahno delovanje, skušal povsod utrditi katoliško vero in čim bolj omejit luteranstvo, močno oporo je našel v nadvojvodi Karlu. Tavčarjevo delo za rekatolizacijo škofije je nadaljeval Tomaž Hren.

Novi grobovi

† V Ljubljani je umrla gospodična Angela Lesjak, višja poštna kontrolorka v pokopju. Pogreb bo v torek, 24. avgusta ob 3 popoldne iz kapele sv. Jožefa na Zalah na pokopališče k Sv. Križu. — Blag ji spomin! Zaljubljeni naše iskreno sožalje!

† V Škofji Loki je v soboto, 21. t. m., umrla gospa Marija Jesenovec-Guzel, mati g. profesorja Fr. Jesenovec. Pogreb je bil v Škofji Loki. Sorodnikom naše sožalje!

Naročite se

na slovensko poljudno znanstveno

»SVET«

z b i r k o

ki bo začela izhajati s 1. septembrom!

Za naročnike bodo knjige le po 20 lir. Mesečno izide ob ena knjiga. V programu so naslednja izvirna in prirejena dela:

Denar — dr. Vladimir Murko. Kako si pridobim prijateljev — Carnegie.

Ladje — po v. Loonu.

Egipt I. in II. del — dr. Valter Bohinec.

Mehanika vsakdanjega življenja — dr. Anton Kuhelj.

Spremembe in rudam po svetu in zgodovini — po Semjonovu.

Sprehodi po nebu — spisal ravnatelj Pavel Kunaver.

Slogi v stavbarstvu — univ. prof. Fr. Stele.

923 m pod morsko gladino — po Beebu.

Čuda živalskega sveta — po R. H. Franceju.

Zgodbe matere zemlje — J. Hafner.

Čudežna drevesa — Marjan Juvan.

Slovenske starostvetnosti — dr. Fran Kotnik.

Naš vsakdanji kruh — po Semjonovu.

Knjige bodo bogato ilustrirane, tiskane na glatkem, satiniranem papirju. Na težjem papirju tiskane knjige bodo vezane v polplatno in bodo za naročnike po 35 lir. Naročnike sprejema LJUDSKA KNJIGARNA in uprava »SVETA« v Kopitarjevi 6.

Tako pozorni in tako izbrani knjigi poljudnoznanstvene vsebine Slovenci še nismo imeli. Zato naj se vsakdo naroči na to našo novo knjižno zbirko!

Naznanila

RADIO. Torek, 24. avgusta: 7.30 Slovenska glasba — 8. Napoved časa poročila v italijanskem — 12.30 Glasba — 12.30 Poročila v slovenskem — 12.45 Glasba — 13. Napoved časa poročila v italijanskem — 13.10 Poročila vrhovnega poveljstva v slovenskem — 13.20 Orkester vodi dirigent Gallino — 13.45 Glasba — 14. Poročila v italijanskem — 14.10 Koncert radijske orkestra vodi dirigent J. M. Štanc, pisana glasba: Storsci: Jutrarni sprehodi: Valenti: Majore: preludi in ples. Bormio: Zingaresca: Cuccini: Bolero, Catalani: Pomladna pesem, Čajkovski: Valček in finale iz suite za godala, Piek-Mangisgalli: Serenada, Sedlbauer: Rapsodija, Ipavec: Bernard: Polka — 15. Poročila v slovenskem — 17.15 Koncert Adamidvega orkestra — 17.45 Glasba — 19.30 Poročila v slovenskem — 19.55 Izbir napoved iz oper, orkester vodi dirigent Gallino — 20.30 Napoved časa poročila v italijanskem — 20.30 Koncert Malega orkestra vodi Stane Lesjak — 21.30 Orkester Cetra vodi dirigent Barzizza — 22. Glasba — 22.10 Willy Ferziza — 23. Glasba — 23.30 Orkester vodi dirigent Petralia; v odmoru (23) poročila v italijanskem.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarnar: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12, in mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta 48.

Iz Novega mesta

Krojarske, šivilje, čevljarje in sedlarje, ki spadajo v območje novomeške obrtniške združenja, ponovno opozarjamo, naj čimprej dvignejo pri tem združenju pogoje za nakup sukanca, nato pa se ukane pri trgovski vsaki, ki ima še stari con za nakup sukanca, tega zamenjajo pri združenju, ker so stari boni neveljavni in ni nanje mogoče več kupiti sukanca. Obrtniki zgoraj navedenih strokov iz krajev: Vel. Loka, Trebnje in vsi vasi, Mirna in vsi vasi, Dobruha in vsi vasi, Gabrjarka, Sv. Križ pri Li. za dobe bone in sukanec v trgovini Ivana Grovca v Trebnju. — Poudarjamo še enkrat, naj vsakdo lakoj dvigne bon in nanj kupi sukanca.

Zamenjava obrtnih listov. Poverjenstvo obrtnega tiskarja v Novej mestu je prejelo potrebne tiskovine za zamenjavo obrtnih listov (obrnih pooblastil). Vsa obrtniki morajo po navedbi Vis. Komisariata zamenjati svoj obrtni list najkasneje do 8. novembra tekočega leta, ako do tega časa zamenjave ne izve, vrha, od katere obrtna pravica. Valed tega opozarjamo vse naše člane, da uredijo zamenjavo svojih obrtnih listov, da ne bodo imeli kasneje kakih neveljavnosti in kazni. Glede zamenjave naj se naši člani zlasti v naši pisarni, kjer jim bomo vse uredili. Poverjenstvo obrtnega tiskarja.

Z Gorenjskega

Zetev smrti. V Kranjski gori je umrl v 90. letu starosti Matej Grlic. Zaprta stiri dni, v kateri je skupen strel 481 let. V tem času je umrl v zadnjem času umrl Franek Strlek, Aleš Lanšek, Franca Sešek, Janek Hrelj, Andrej Rozman, Marija lakra in Francka Kregar.

S Spod. Stajerskega

Umril se je v Mariboru: štirletni delavec sin Ivan Predan, ključavničarjev sin Mirko Gosak, Heria Kampuš in 65-letni kmet Jakob Mohorko. V Teharjih je umrl Lovdovik Sparhak, organist in posestnik, star 85 let, v Podvinju pri Globokem pa 66-letni Mihael Lakota.

Odlikovana sta bila z čelennim križcem II. razreda Jožef Leve iz Braslova in Martin Pečovnik iz Gornjega grada.

Zlato poroko sta 20. avgusta obhajala zakonca Ignacij in Frančiška Kveder, posestnika v Arčini pri Voljniku. Imata tri hčerke in štiri sinove.

8. koleso. 31. letni Alojzij Karnež iz Rogaške okolice je tako nepočno padel s koleso, da si je prizadel hudo rano na glavi. Pripeljali so ga takoj v celjsko bolnišnico, kjer pa je umrl, ne da bi se zavelel.

Pijan kolezar. 31letni Frane Leher iz Voljnika se je precej natrkan peljal s koleso. Med vožnjo se je pa tako nerodno umaknil nekemu avtomobilu, da je padel in si zlomil ključnico.

Na koso stopila. 49letna delavčeva žena Frančiška Prelog iz Stare Nove vasi je v temi stopila na koso in si hudo prerezala stopalo leve noge. S koso se je ranil tudi 34letni delavec Maks Lipovnik iz Metave pri Kozarkih. Prerezal si je levo nogo pod koleno.

Iz Hrvaške

Ureditve pouka na zagrebski medicinski fakulteti. Gradnja in hrvaške vlade je pred kratkim objavila pravilnik ureditve pouka in o vrstnem redu polaganja izpitov na medicinski fakulteti v Zagrebu. S tem pravilnikom in pred njim objavljeno zakonsko odredbo je prosvetno ministrstvo preobrazilo dosedanj uestroj medicinske fakultete. Po navedenih pravilih je naloga medicinske fakultete pripravljati slišatelje za zdravniški poklic, obdelovati in pospeševati medicinsko vedo ter proučevati zdravstvene razmere v NDH. Studij traja na medicinski fakulteti 10 semestrov, t. j. pet let. Za redne slišatelje bodo sprejeti samo kandidati, ki bodo z zdravniškim sprečevalom, izslanim od zdravne ali samopravnega zdravniškega dokazila, da so telesno in duševno sposobni izvrševati zdravniški poklic. Zdravniško sprečevalo ne bo smelo biti starejše kakor mesec dni. Na fakulteti bodo predavanja samo dopoldne, popoldnevi so pa določeni za vaje. Rikorozi so javni. Drugi in tretji rikorozi je treba polagati najkasneje 13. mesecu ob absolutoriju. Za pridobitev naslova »doktor vsega zdravstva« bo moral kandidat poleg vseh rikorov napisati in pred posebno vseučiliško komisijo braniti še posebno doktorsko razpravo. Ta predpis bo začel veljati za slišatelje, ki se bodo vpisali na medicinsko fakulteto v zimskem semestru 1943-44, za vse ostale slišatelje pa veljajo še stari predpisi.

Pomislitev. Poveljnik NDH je izdal odredbo o veliki amnestiji, katere so deležni pripadniki hrvaških oboroženih sil, kateri so se pregrželi pti predprijam vojaškega zakona od 10. aprila do 27. julija 1943. Amnestija se ne nanaša na tiste vojaške, ki so bili obsojeni ali so v preiskavi radi veleizdaje, protidržavnega delovanja in komunističnega usvajanja. Izletni so je pa vsi vojni begunci, če se bodo v 14 dneh prijavili svojim edincem.

Lektorat za romunski jezik in kulturo. Novo sklenjen romunski sporazum med NDH in Romunijo grediva ustanovitev lektorata za romunski jezik in kulturo na zagrebskem vseučilišču ter lektorata za hrvaški jezik in kulturo na bucareški univerzi.

Kulturna avtonomija za Hrvate v Romuniji. Z najnovejšim kulturnim sporazumom med Romunijo in Hrvaško je romunska vlada priznala hrvaški narodnotni skupini v Romuniji popolno kulturno avtonomijo.

Javno filmanje v Zagrebu. Poročali smo že o pripravah za utoritev prvega hrvaškega večjega filma »Lisinski«. V filmu ne tudi več velikih prizorov, ki bodo prikazovali glavne scene koncert Zagrebske filharmonije. Za to priliko je razpisano državno filmsko službo povabilo meščanstvo na sodelovanje, ki se je povabila odzvalo ter sodelovalo na koncertu dne 31. julija. Koncertni prireditelj so v celoti filmali.

Iz Srbije

Srbski šport danes. Povojni srbski šport preživlja vse težave, ki jih dananjnji vojni čas prinaša z večjim in manjšimi razlikami vsem narodom tudi na športnem polju. Priznali pa je treba, da so se v novi Srbiji tudi športniki hitro znašli in njihovo delo se vrši napredujo. Kot najvišji športni forum v Srbiji je DSO, to je Državni športni odbor, ki so mu podrejene vse športne ustanove.



24. Grof pa ni videl zanj. Ko sta se davi srečala ob reki, kjer je jokali v nemirne valove in so kalni valovi v strugi tekmovali s spomladanskim vetrom, je niti spoznal ni.



Iz športa

Nov uspeh v metanju kopja: 72.15 m. Na Švedskem drž. prvenstvu lahkostileto je dosegel Sven Eriksson letošnji najboljši znanek v metanju kopja 72.15 m. Prav dober je bil tudi Arne Durlfeldt v tekni na 5000 m; smagal je s časom 14:33.4 min. Zaradi primerljave omenjamo, da so dosegli pri fmskem prvenstvu na isti progi nekoliko klibkejši čas: Viljo Helmo 14:33.6 min.

Tudi Ferencvaros je prišel v finale za pokal sv. Stefan. Pred 22.000 gledalci je premagal Ferencvaros SK Gammo s 4:0 (2:0), zdaj pa ga čaka končno srečanje z Ujpestom. Zanimivo tekmo za dragoceno trofejo bodo gledali v Budimpešti.

KINO UNION

Silajna burka, ki bo izvala burjo prirečnega smeha

MACARIO

»Dečko z Zapada«

Tajni ljubavni sestanki a hčerko svojega dednega sovražnika. Ugrabljen od roparjev, mučen in v zadnjem hipu pomotoma rešen. Junak dneva, ki z življajo premaga vse nasprotnike in doseže zasledeno spravo.

PREDSTAVE ob 18.30 in 19.30.

KINO MATICA

Ljubzenska drama slavne pevke in letalskega častnika. Prepričljiva moderna vsebina, lepe pesmi in velike plesne revije

»Velika ljubezen«

V glavnih vlogah trije ljubljenci občinstva: Zarah Leander, Viktor Staal, Paul Hörbiger

PREDSTAVE ob 18.30 in 19.30

KINO SLOGA

ERMETE ZACCONI eden izmed največjih filmskih umetnikov v svojem najboljšem delu

»Don Buonaparte«

z Oretta Fiume, Osvaldo Valentini, Mino Doro! Film nagrajen na mednarodni razstavi v Veneziji Poleg filma še dokumentarji: EN DAN V LJUBLJANI. PREDSTAVE ob 14, 16, 18.

Drobne

»Sežgani naslovi«. »Zakaj moramo pričakovati skorajšen konec komunistične Internacionalne? Samo zato, ker je šef Kominternne sežgal naslovit: se sprajuje pisatelj USA Eastman v enem v časopisu »Reader's Digest« objavljenem poglavju o boljševikih. Tako imenovani razkroj Trete internacionalne, tako nadaljuje Eastman, ne pomeni nič. Tudi Čeko so nekoč razpustili, nadomestili so jo pa z GPU in pozneje z NKVD. Terorističen režim je pa ostal vseeno neizpremenjen Nobenega dvoma ni o tem, da dobivajo komunisti v USA zdaj prav tako kot prej svoja navodila iz Moskve. Njihov vodja Browder je razpust Kominternne razložil kot praktično brezpomembno zadevo, ker je partija tri leta popolnoma ločena od Kominternne. Vsakdo pa ve, da so Browder in njegovi pomočniki stalno dobivali navodila iz Moskve.

Zahvala

Vsem, ki ste z nami sočustvovali, ko nam je umrla ljubljena mama, gospa

Katarina Tavčar

ji lajsali trpljenje med hudo boleznijo, jo množestveno spremili na njeni poslednji poti ter poklonili njene vrnice in lepo cvetje, izrekamo najpričnejšo zahvalo. — Vse naše zadržane bo v torek, dne 24. avgusta 1943, ob 7 v župnijski cerkvi sv. Jakoba.

V Ljubljani, dne 22. avgusta 1943.

Zaljubljeni otroci s sorodstvom.

Zahvala.

Vsem, ki ste z nami sočustvovali, ki ste spremili našo

Jožico

na božjo njivo in jo obsuli s cvetjem — prišrna hvala.

Ljubljana, 24. avgusta 1943.

RODBINA KLOPAVAR



Umrli nam je naša srčno ljubljena hčerka, sestra, svakinja in teta, gospodična

Angela Lesjak

višji poštni kontrolor v pokopju

Pogreb drage pokojnice bo v torek, 24. avgusta, ob 3 popoldne v Zal iz kapele sv. Jožefa k Sv. Križu.

Ljubljana, Maribor, dne 23. avgusta 1943.

Zaljubljeni rodbine

Lesjak, Jakopin, Babkov, Zupanec.

Iz zlate dobe trgovine s pijavkami

Iz Perzije je prišla k nam navada, da so začeli uporabljati pijavke v zdravilstvu. »Kadar je Perziju dolga čas,« poroča neki star popotnik, »pa si poišče kako boleče mesto na svoji koži, pa čeprav na koncu nosu ali na uhlju, in si nastavi tjakaj pijavko«.

V prvih desetletjih preteklega stoletja se je pijavka uvrstila tudi v evropsko zdravilstvo in je odlej vse »moder« zdravilstva zmagovalno prestala. Še dandanes je v naših modernih bolnišnicah in klinikah istega zdravilnega pomena kakor v ljudskem zdravilstvu. V nedavni preteklosti je prišla pijavka spet do velikih časti in je dala nekega novemu zdravilu celo latinsko ime — hirudin —, ki prepreči, da se kri prehitro ne seese.

Pijavke za vse!

Z naglico, s kakršno se skoraj vse novotarije v zdravilstvu razširijo po svetu, si je pijavka pridobila sloves kot splošno zdravilo za vse mogoče bolezni in bolezn. V berlinski bolnišnici, kjer do l. 1810 še niso bili uporabljali niti ene pijavke, je do l. 1820 naraslo število uporabljenih pijavk na 15.000 do 20.000 na leto. In tako je bilo po vseh bolnišnicah po vsem svetu, a rekord so imele pariške bolnišnice. Krog l. 1820 so porabili tudi na leto od 500.000 do 600.000 pijavk, a v letih od 1830 do 1840 pa 5 do 6 milijonov na leto! Taki potrošnji za evropske vode niso moglo zadostiti in zato je bilo treba pijavke uvažati. Poleg Severne Afrike je prišla v poštev Anatolija in sicer predvsem pamijski okraj. Na tej, 70 do 80 km dolgi obalni pokrajini ob zalivu Adalija, ki se za njim dviga pogorje Taurus, je nešteto rečic, potokov in potočkov, ki so prepolni pijavk. Kar brž so stople na dan razne trgovske družbe s pijavkami, ki so imele njih trdke svoje glavne pisarne v Carigradu, Smirni, Adaliji in Kasabi. V Anatoliji je bilo več in več evenka...

Preprosto, a z velikimi bolečinami so lovili pijavke. V Pamijski je bilo na pretek revnih družin s številnimi otroki, ki so se dale na razpolago kot žive vabe. Kar cela ljudska plemena, moški in ženske, starci in deččki, ne menec se za golo telo in izgubo krvi, so brodili po rekah in potočkih. Pijavke so se jim v množicah prilepale na telo. Ljudje so brezbržno za vso slabost stopali na suho in si odstranjevali pijavke. Dajali so jih v košarice, nepolnjene v mahom in listjem, in jih odnašali domov. Tu so stali lomljeni čebri, ki so s pristanišč redno prihajali ponje in jih odvažali v Evropo in celo v Ameriko.

Prevozno brodovje za pijavke

V ta namen je bilo na razpolago posebno maloazijsko prevozno brodovje. Prav tako, kot imamo dandanes posebne ladje za prevoz petroleja, banan in pomaranč, za zmrazlo meso itd., so imeli takrat posebne ladje za pijavke. To so bili njih notranji prostori polni vgrajenih kamnitih čebrov s sladko vodo. To vodo so morali venomer obnavljati, saj je pijavka jako »pokvarljiva« blago. Več ducatov ljudi ni imelo med vožnjo drugega dela, ko da so morali paziti na pijavke, jih preskrbovati s svežo vodo, lačne živalce hraniti z lastno krvjo, poginile pa metati proč. To delo so morali, jako vestno opravljati, zakaj pomorski prevoz pijavk je bil zelo tvegan. Izgube od 20 do 30 odstotkov so bile na dnevnem redu in meni nič tebi nič vračane v kupčijo. A včasih so se zvišale izgube na 100 odstotkov: ladja s pijavkami je morala ves svoj mrtvi tovor pometati v morje in odpluti spet domov. Zato je bilo v Pamijski zmeraj po več »pijavčnih bankrotov« in manjša trdka jih niso moge prestajati. Njih lastniki, ki so se prej šopirili z zlatimi urami in debelimi demantnimi prstani in ki so bivali v razkošnih vilah, so morali spet stopiti v reke in potoke in se preživljati kot žive vabe pijavk...

Leto za letom so iz Pamijske izvažali na milijone in milijone pijavk. Nekakšna pijanost od samega de... je zajela to maloazijsko pokrajino in celo v najbolj podrti pamijski koči so zvedavo čakali na poročila pijavkine borze v Adaliji, kjer so vsak dan opoldne razglašali uradni kurs trgovine s pijavkami...

Tudi sultan je hotel imeti dobiček

Kmalu so postali turški kaimakati — okrajni glavarji — nevoščljivi sprito tega velikanskega dobička. Bilo je kar precej novopečenih pijavčnih milijonarjev, ki so celo na najvišje sultanove uradnike z viška gledali. Bivali so v najlepših hišah, imeli so najkrajše vrtove, harem poln lepih žensk in so se gostili na sijajnih pojedinah. Zatorej je izšel poseben ukaz, ki je razglašal visoke davke na trgovino s pijavkami. Ti davki so se višali ali nižali, kakor je bilo pač po volji uradnikov, ki so pri tem zaslužili lepe denarce zase. To je prišlo sultanu na ušesa, Mahmud II., ki je takrat sedel na prestolu osmanskega carstva, je storil svoje: prepovedal je, da bi smeli paše pobirati davke in je ukazal, da se morajo tovrstne dajatve iztekat v državno blagajno. Tako so prišli trgovci s pijavkami z dežja pod kap, saj je samo prvo leto teh državnih davkov prešla država 15.000 turških funtov od pamijskih trgovcev s pijavkami.

Spomini in upanje

A navzlic tej najvišji udeležbi se je ta izdatna kupčija še desetletja dobro

obnesla. Šele potem ni bila več tako dobičkanosna, ko evropska medicina ni pijavke nič več smatrala kot vsesplošno zdravilo in se je tako znižalo število uporabljenih pijavk. Mimo tega so se tudi drugi nekaj naučili od anatolijskih velepodjetnikov in oglasili se so novi založniki iz Italije, Španije, iz Poljske, Ogrske, južne Rusije in iz dežel ob ustju Donave. Dalje so v srednji Evropi priredili več ribnikov za rejo pijavk, ki so jih hranili z ribami in žabami. Neko nemško gojišče pijavk je že v začetku osemdesetih letih razposlalo do 4 milijone pijavk na leto. Zaradi te velike konkurence in ker ni bilo nič več toliko povpraševanja po pijavkah se prevoz pijavk iz Male Azije ni več izplačal. Tiho in ne da bi bil svet to opazil je »pijavkina borza« v Adaliji zaprla svoja vrata, obogateli prekupci so poprodali svoje vile in revčevam ni bilo nič več treba dajati svoje krvi pijavkam.

Čeprav je od teh časov preteklo že precej let, pa se v Pamijski še zmeraj spominjajo tistih krasnih časov, k je kupčija s pijavkami tako bajno cvetela. Še dandanašnji upajo, da se bodo povrnil tisti časi. Zaradi njih bi se lahko, saj so pamijske vode še zmeraj prepolne teh temno-modro-zelenih krvosev, tako da se ondi na prostem sploh ni moči kopati.

Večer na Arnu

Nemira, mračnih spominov, zlih slutenj poln se človek na večer utrga od študija. Vabijo razsvetljene ulice, vabi šepetanje sprehajalcev, zgovornih tako, kakor da živijo v mestu samo srečni ljudje.

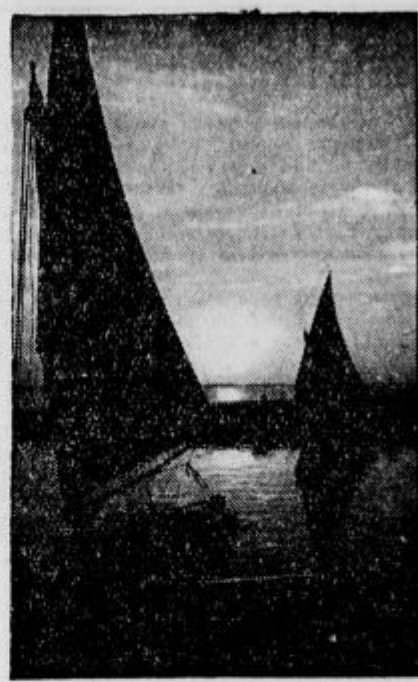
Lep večer je bil, veter je vasioval v gorah in hladil od sonca ožgana pobočja. Sončni žarki so se v zadnjih pramenih lovili med temnozelenimi vejami, bojačji veter je tiho drsel preko naših duš in utrjenih oči. Tako nekam trudni smo bili, brez volje, kakor bi zaprtih oči poslušali monotonno pljuskanje morskih valov ob kamenite bregove in ne mislili ničesar. Vse nam je bilo neznan, nedognano, le samotni sončni žarek je še trepetal na belem, praznem listu našega življenja.

Nalahno smo se zibali v čolnu na mirnih valovih Arna in se ozirali nazaj, kjer je bilo v daljavi videti silhuete mesta Firenze. Zahajajoče sonce je slovo jemalo rdečilo krošnje košatih dreves in raz široke oboke daljnjih gor, so odsevali žarki večerne zarje in v svojem čarobnem svitu. Čez širna rodovitna polja in po tihih dobravah je razprostrl mrak svoj temni pajčolan. In v ta prijazni, molčeči mir je donel zadnji spev samotnega kosa in z njim mehko ubiraje se melanholični glas večernih zvokov, dolgo odmevajočih od loga do loga.

Samotnega kosa in z njim mehko ubiraje se melanholični glas večernih zvokov, dolgo odmevajočih od loga do loga.

»Svetlo-zelenkasta reka Arno je počasi žuborela v svoji strugi in šumela svojo večno, stoletno pesem skozi »Ponte vecchio« in ostale štiri stoletne mostove čez kamenje, čez vrtnice, mimo zelenih poljan in oljčnih nasadov, mimo samotnih kmetij in prijaznih vasi tja proti Zapadu mimo Pise in še dalje v krasni, mameči, širni svet. Vrbe ob vodi so zelenele, kakor da so zrasle ta hip in širile svoje košate veje nad rečno gladino. Zada pa so se širila bujna, pisana polja do horizonta, ki so ga obrobile razkošne linije brd, drevja in grmovja. Vse je vrelo, kipele moči, razkošja, sreče; tisoč melodij je plavalo v zraku, opojni vonji so vstajali iz zemlje in oko je rajalo v bogastvu polnih, nasičenih večernih barvah. Bujnost poetja se je razkošno javljala v vsaj prirodi.

Ob šepetanju vetrov in šumenju valov, sili vročine azurnega neba in pekočega sonca, smo mirno veslali v senci košatih dreves in obdovall srebrno se lesketajoče valove, nalahno se zibaje, kakor v gondoli. Zdelo se



mi je, kakor da je prišla iz davno pozabljenih sanj spet nazaj tista radostna, iskrena, res mlada mladost, ki se mi je zdelo, da je ne bo več. Na novo so oživeli vsi mladostni spomini tihe sreče, mira in srebrnih majskih melodij.

Arno se je vedno bolj pogrzel v temo, medtem ko so se hribi okoli Firenze že svetili v nadzemski luči. Griš Settignano, ki leži precej visoko in je ves posajen z oljčnimi nasadi, ter Piazzale Michelangelo z Michelangelovim Davidom, eno izmed njegovih največjih mojstevin, odkoder je razgled na mesto najlepši, ter vsa višja ležala okolica so se že kopali v opojnosti mesečine. Vitka Signoria se je dvigala visoko proti nebu, Duomo je bil videti v večernem mraku kakor nenadoma iz megle se dvigajoča strma stena.

Da, lepe so Firenze s svojimi starodavnimi palačami, umetnostnimi galerijami, krasnimi cerkvami in stoletnimi mostovi, skozi katere šumi Arno svojo večno stoletno pesem mimo prostornih sončnih poljan in širni svet. Čim delj si v njih, tem bolj si zaljubljen vanje, čim delj si od njih, tem bolj hrepeniš po njih.

Pozno ponoči smo se vračali domov, tihi, vsi zatopljeni v misli, ki so sanjale nazaj tja v svoje spomine in sanje, kar vam zveni pozornost slepec, sloneč ob ograji mostu, ki igra violino. Njegove slepe oči so globoke

in temna, kakor globine morskih jezer, in njihov enakomerni, mirni, otožni pogled je kakor žalostinka, peta ob tistem obrežju samotnih ribujakov. Zdi se mi, kakor da gleda v glasovih, kakor da si z lokom slika svet, svoj svet, poln bajk in krasot. Vse silim iz odmevov njegovih strun: lahko pošepetavanje vetra v mehkih poletnih nočeh, sentimentalni šum pomladnega dežja in divje besnenje morja, ko se v ogromnih valovih razbija na obrežju. Poslušam ga in gledam z njegovimi slepimi očmi njegovo sonce, njegovo nebo, njegove zvezde, ki so drugačne kot naše. Gledam v zvoku njegovih strun sanjave gozdove in v vselem, poskočnem tonu preproste alpske popevke, vidim male vasice daljnega pogorja. In kadar se mu duša vzpne v genialen polet njegovih carstev, kadar lega na njegovo morje, kadar plava nad njegovimi ravninami in kadar se vzpenja na njegove gore, tedaj sanjam z njim in moje srce se boji, da mu ne bi našel lok. Nalahno šelestijo veje preko vseh teh naših dni in spominov; in mi le sanjam.

ČRKOVNICA

a - a - a - d - e - e - f - f -
l - j - j - k - k - l - n - n - n
o - o - o - p - p - s - s - t - t
v - v

Le
le
le
le
le
le

Iz 30 črk poleg danih dveh sestavi 6 besed, ki pomenijo (v drugem redu), naslednje: mesto v Srednji Italiji; donavski otok; slovenski pesnik in pisatelj († 1887); slovenski arhitekt; trg na Štajerskem; blago za oblaganje tal.

Rešitev z dne 18. avgusta:

Korošec, Skoplje, Jakopič, Blokovo; Helikon, Korytko.

Novomeščani!

Izšli sta dve novosti iz zbirke „NAŠA KNJIGA“:

Salminen: **Katrina**
(Prodajna cena L. 65)
Hünemann: **Oče Damjan**
(Prodajna cena L. 55)
Naročniki naj ju dvigneje v naši podružnici
Zal. Naše knjige LJUDSKA KNJIGARNA v Ljubljani



Združene papirnice

Javljajo žalostno vest, da je umrl njih dolgoletni uradnik, gospod

Franc Šešek

delovodja

Pogreb se bo vršil v sredo, dne 23. avgusta 1943, ob 5. uri popoldne iz kapelice sv. Andreja na Žalah, na pokopališče k Sv. Križu.

Vestnega in požrtvovalnega uradnika bomo ohranili v častnem spominu!

Vevče, dne 23. avgusta 1943.

RAVNATELJSTVO



Umrli je naš stari, zvesti tovariš, gospod

Franc Šešek

delovodja Združenih papirnic

K večnemu počitku ga bomo spremili v sredo, dne 23. avgusta 1943, ob 5. uri popoldne iz kapelice sv. Andreja na Žalah na pokopališče k Sv. Križu.

Dragega pokojnika bomo ohranili v najlepšem spominu!

Vevče, dne 23. avgusta 1943.

Društvo nameščencev
Združenih papirnic

MOLITEV NA GORI

10

Vinko Beličič

Novela

Tedaj mu je nenadno ovila roke okoli vratu in ga stisnila k sebi. Prav tako naglo pa se mu je spet iztrgala, se obrnila v stran in se kot osramočena zadržala v prazni nedogled. Potem ga je lahno potegnila za roko.

»Pojdiva v cerkev, bova molila,« je hladno rekla in stisnila ustnice.

»Kaj pa, če bo cerkev zaklenjena in ne bova mogla noter,« se je spomnil in spet obstal.

Moja ni dolgo premišljevala.

»Zpred vrat bova gledala v nebo in razodela Bogu svoje težave, skrbi in načrte.«

Cerkev svetega Frančiška je bila res zaklenjena in drugače tudi ni bilo pričakovati. Vse je bilo tiho naokoli, slovesno v molku gozdov in sončni luči. Stopila sta k vratom.

»Oblec si plašč, Mojca, ker hladno pihale.«

Molčala sta zatopljena vsak v svojo molitev, zroč v svoje nebo, preko golih vrhuncov drevja. Čez čas se je Mojca okrenila k Janku.

»Veš, kaj sem sklenila? Če bom kdaj imela hčerko, bo ime Lučka.« Nasmehnil se je, se za majhen čas zamislil in odgovoril:

»Najinemu sinu pa bodi ime Andrej!«

Lako se je končala njuna prva molitev na gori. V tistem slovesnem trenutku sta se njuni srca potopili v svetost in milost kakor še nikdar dotlej, in nenadno sta se zbalala sreče in svetlobe, ki ju je polnila. Preveč je bilo obojega v njima, več, kakor more človek prenesti.

Zazrla sta se v nebo. Na obzorju se je dvigal bel oblak ko snežena gora, v gozde se je močneje zajedal hladni veter.

Sedla sta na pogrnjena tla in jedla. Potem je Janko z iztegnjeno desnico kazal Mojci svetel zvonic otaviške svetega Jakoba, naselja na ravnini, cerkev, srebrno nit Kolpe na sivem obzorju in vrtoglavi Klek daleč na jugu.

Poldan je že zdavnaj odzvonilo, ko sta odšla z vrha. Pot nazaj je bila urna in lahka, čeprav so kolena pri hoji strmo navzdol hudo trpela. Planina in rodovitne planinske njive so ostale za njima, krenila sta po cesti na desno in spet prišla v bukov gozd.

Oblak na zahodni strani se je širil ko ogromna snežnobela jadrnica na modrem jezeru.

Ko sta vrh Rodin prišla na plano, je Janko pokazal z roko na ravnici sredi pobočja, kjer so se k beli, s pločvino pokriti cerkvi stiskali vrtovi in poslopja.

»Moja, tam so Otavice.« Zdrknila sta po stezi čez košenico, vedno nižje ju je vedla pot. Drobno cvetje oparice se je osipavalo in kosova pesem ju je spremljala.

Mati Petruška je stala baš na vrtu, gledala oblačke, ki so se že ko čreda pomikali po nebu, in mislila, kako blagodejen bi bil gorek dež, ko sta prišla sin in... in...

Z nasmehom, kot bi bili že stari znanci, je Petruška stisnila Mojci roko, a kakor bi bila v zadregi, se gospodične ni upala pogledati. Vprašujoče se je ozrla v sina in rekla:

»Gotovo sta lačna. Kar pojdiva noter.«

»To je pa sestra Tina.«

Mojca je dekletu ponudila roko, povedala svoje ime in se prijazno posalila.

»Zdaj pa, Janko, ko smo tri ženske tu, boš moral vedno molčati in samo poslušati. Ne, Tina?«

S smehljajem na zardelem obrazu je Tina pripravljala mizo, sedla potem k peči in tiho gledala lepo, zgovorno in spretno ljubljanko. Mati je sedla na klopi pod podobo Matere božje z Brezij in jima stregla. Po obedu je beseda postala resnejša in važnejša.

»Tako, mama, moje šole gredo h kraju.«

»O Bog bodi zahvaljen, da bom jaz to dočakala!« je vzdihnila Petruška.

»Da,« je nadaljeval Janko, »in zato sem povabil Mojco, da jo spoznate, kakor se že midva poznavata.«

Mojca se je smehljala in v zadregi ni vedela, kam naj gleda. Njene oči so se srečale s Petruškinimi in se povesile ko v krivdi in grehu.

»Pazita,« je rekla ženica, »da bosta vredna velike zakonske sreče in da ne razdereta pota, ki pelje k njej! Zakaj potlej z bogom božji blagoslov!«

Janko je bilo mučno. Pogledal je Mojco. Dekle ni odmaknilo oči s Petruške, ki se je sama sebi čudila, kako se ji mogle take besede priti iz ust. Kaj si bo mislila ta tuja gospodična o njej? Ali bo prav razumela njeno skrb za sina, ki po štiri in dvajsetih letih prehaja izpod materinega varstva v vzporedno življenje z drugo žensko — z ženo? Toda — kaj naj ona uči! Dovolj sta stara, učena in pametna.

»Veste kaj,« je Janko presekla molk, »zapelji bomo kako pesem. No, Tina, kar začni, seveda tako, ki jo bomo vsi znali.«

V pesmi, ki se je iz sobe razlivala skozi okna po vrtovih in se družila s petjem ptic, so utonile vse drobne skrbi. Četvero src je zalila topla spokojnost, ki je zadnja stopnja pred po-

polno človeško srečo. Ali pa ni sreča že spokojnost sama, ko ni v človeku nikakih nemirnih želja?

Zunaj je sonce medtem obledelo, počasi, počasi so ga bili prepregli beli oblaki. Čas je naglo mineval in treba je bilo misliti na odhod.

»Zdaj se Mojca in jaz skupaj vračava v Ljubljano. Ko pridem ob košnji spet na Otavice, mama, boste lahko rekli: Moj sin Janko je pa profesor. Upam, da boste lahko tako rekli.«

Janko je veselo zrl v mater.

»Bog daj, da bi bilo tako!« je vzdihnila Petruška, potem pa se obrnila k Mojci: »Tudi vi morate takrat priti, veste!«

Mojca je molče prikimala, ob njenem zamišljenem nasmehu se je Janko vznemiril. Kaj je z njo? V katerem svetu spet živi? Ali se ji znova povrača v spomin lanska pomlad?

Mati in Tina sta gledali za njima, ki sta odhajala po stezi, mimo pokopališkega zidu, mimo starih lip, se manjšala, izginjala... v svoj svet... v skrivnostni svet ljubezni, bodočnosti, skupne usode.

»Tako je, Tina, vidiš,« je zamišljeno rekla Petruška molčeči hčeri. »Medve ostajava na svojih Otavicah, onadva pa si drugod postavljata svoj novi, mladi dom.«

Z dvorišča je bilo slišati perutnino, ki se je spravljala spat. Pričelo se je mračiti, nobena zvezda se ni prižgala.